



“Hi ha més por de ser etiquetat; ara es fa molt d'èmfasi en la idea de la justícia i en el perfeccionisme”, pensa Pau Luque. / TONI ALBRÍ (EFE)

## “Avui es creu que l'artista no ha de caminar amb el diable”

**PAU LUQUE** El filòsof defensa en el premiat ‘Las cosas como son y otras fantasías’ que la imaginació dels artistes i els escriptors és fonamental per formar ciutadans crítics

**Cristian Segura**

Quan es tracta del regne de l'ètica o de la moral, sovint no importa allò que un vol i sí, en canvi, allò que una necessita”. Ho escriu Pau Luque (Barcelona, 1982) a *Las cosas como son y otras fantasías*, obra guanyadora del premi Anagrama d'assaig d'enguany. Luque, investigador en filosofia del Dret a la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic, col·laborador d'EL PAÍS, escriu que la moral no pot ser sinònim de justícia, i que l'art ha de mostrar la complexitat humana per formar ciutadans crítics. “En multitud d'ocasions, una necessita que el convoquin a una tempesta, que l'obliguin a reconsiderar allò que donava per descomptat, que el forcin a sentir-se incòmode, que el facin repudiar els seus sentiments més primitius i que abraçi sentiments més complexos i contradictoris”. L'entrevista amb *Quadern* es realitza per videotrucada des de Viena, on Luque s'ha establert durant un any sabàtic.

**Pregunta.** Diu que l'assaig no aporta conclusions, però una podria ser que l'artista ha de caminar amb el diable. És correcte?

**Resposta.** És una frase de Fellini. No prenc donar conclusions taxatives, però sí que m'agrada la idea que la història de les idees és com una nòria. Avui potser ens sembla que l'artista no ha de caminar amb el diable, però demà la nòria ens durà de nou la idea que l'artista sí que ha de caminar abraçat al diable. Avui hi ha idees que a molts poden semblar contundents i molt indiscutibles, però demà probablement no ho seran.

P. Hi ha un tipus de creació que vostè critica per ser ineficient a l'hora de formar pensaments crítics, la que aporta conclusions mastegades, que pren part i que lliga moral amb justícia. Un exemple que analitza són les pel·lícules de Michael Moore. Quina diferència hi ha entre aquestes obres i la propaganda?

R. Estructuralment és possible que no hi hagi gaire diferència, però sí que n'hi ha pel que fa al contingut. No hi ha diferència pel

que fa al que puguis aprendre, perquè de les pel·lícules de Moore no es pot aprendre res, perquè t'ho dona tot mastegat, però no és el mateix la propaganda del fanatisme religiós que diu que els gais són fills de Satanàs o dir que la invasió de l'Iraq era immoral i il·legal.

P. L'assaig analitza la idea de l'art empàtic, aquell que, solidaritzant-se amb minories i grups en situació de feblesa, acaba estigmatitzant aquests grups i tancant-nos més en les nostres idees preconcebudes. És aquest art empàtic una característica del nostre temps?

R. Últimament dono moltes voltes a la idea de la hipochondria moral. Ens passa molt a la gent europea: pensem que hem comès determinats errors morals, i això ens empeny a fer una determinada creació artística. És el que en part l'escriptora Namwali Serpell anomena art empàtic: voler quedar bé perquè ens sentim culpables. El que ella sosté és que l'efecte que produeix és el contrari, una mena de neteja pública de la nostra consciència. Potser és millor fer aquestes coses perquè evites convertir-te en un cínic.

“Els occidentals pensem que hem comès determinats errors morals, i això ens empeny a fer una mena d'art empàtic”

P. Seria l'antítesi de l'art empàtic una novel·la en què un migrant, un manter, per exemple, pugui actuar també de manera immoral?

R. Potser hi ha algunes coordenades que no funcionen amb segons quins personatges. Els personatges que tenen poder ens diuen més sobre la crueltat; en canvi, un manter, una persona absolutament vulnerable, no sé què ens pot dir de la crueltat.

P. Comenta a l'assaig que actualment el creador sovint té por de ser etiquetat quan afronta la moral de manera més complexa.

Hi ha artistes, diu, que fan coses amb què no estan d'acord. És una situació més habitual del que imaginem la por a ser etiquetat?

R. Hi ha hagut una mica d'horitzontalització de la crítica amb les xarxes socials. Però és una cosa que sempre ha passat, potser ara és molt més visible. Probablement ara hi ha més por de ser etiquetat, ara es fa molt d'èmfasi en la idea de la justícia i en el perfeccionisme.

P. Al llibre esmenta que hi ha un tipus de poder que considerem immoral, però que acceptem. A què es refereix?

R. Hi ha determinades coses que acceptem malgrat que no ens semblen ideals. Això va des de relacions personals fins a relacions estrictament polítiques. El candidat demòcrata a president dels Estats Units Joe Biden a mi em sembla un pallús, un tipus lent, més de centre del que m'agradaria, però em sembla prou acceptable com per preferir-lo per sobre de Donald Trump. És una idea força quotidiana que tots apliquem sense adonar-nos-en. No ens n'adonem perquè estem imbuïts d'una època en què la retòrica moral està farcida de perfeccionisme i pensem que allò que no és ideal no és acceptable.

P. Al llibre lamenta que manca més imaginació dels escriptors i els artistes en el debat polític davant del predominis de les dades de la ciència política. Aquesta imaginació creativa també manca en el debat sobre la gestió de la pandèmia del coronavirus?

R. Sobre aquest tema tothom vol ficar-hi cullerada i a mi em supera absolutament. L'única cosa que m'atreveixo a dir és que hi ha una manca de modestia epistèmica per part dels que són experts. Les declaracions del passat febrer o març de Fernando Simón i Oriol Mitjà, les lleigeixes ara i penses que les podria haver fet la meua àvia. Per descomptat deien el que deien perquè tenien l'evidència que tenien, però cal ser més prudents des del punt de vista epistèmic. Però això no és una recriminació, i no tinc cap mena de dubte que si hi ha una epidèmia, prefereixo estar en mans d'epidemiòlegs.